

Wyrok z dnia 22 stycznia 1998 r.

II UKN 462/97

Pracownik odbywający drogę do pracy lub z pracy własnym samochodem nie przerywa tej drogi, jeśli usuwa usterkę samochodu i w trakcie tej czynności ulega wypadkowi. Zdarzenie jest wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy, niezależnie od tego, do kogo należał teren, na którym nastąpiło.

Przewodniczący SSN: Maria Tyszel (sprawozdawca), Sędziowie SN Roman Kuczyński, Barbara Wagner.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 1998 r. sprawy z wniosku Edwarda A. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku w drodze z pracy, na skutek kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 20 kwietnia 1995 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 20 kwietnia 1997 r. [...] oddalił odwołanie Edwarda A. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w W. z dnia 10 sierpnia 1994 r., odmawiającej mu przyznania jednorazowego odszkodowania uznając, że wypadek jakiemu uległ wnioskodawca w dniu 4 lutego 1994 r., nie był wypadkiem w drodze z pracy, lecz wypadkiem zrównanym z wypadkiem przy pracy. Wyrok Sądu jest prawomocny, nie zawiera uzasadnienia, ponieważ żadna ze stron nie zgłosiła stosownego wniosku.

Działając na podstawie przepisu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospo-

litej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189) w związku z art. 417 § 1 i 422 § 2 KPC (w brzmieniu przed zmianą) Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył ten wyrok kasacją i wnosił o jego uchylenie oraz przekazanie sprawy Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania.

Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące naruszenie art. 233 § 1 i 316 § 1 KPC oraz art. 6 i 41 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 3 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r., Nr 30, poz. 144 ze zm.) w związku z § 14 ust. 1 i 15 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 17 października 1975 r. w sprawie zasad i trybu orzekania o uszczerbku na zdrowiu oraz wypłacania świadczeń z tytułu wypadków przy pracy, w drodze do pracy i z pracy oraz z tytułu chorób zawodowych (Dz. U. Nr 36, poz. 199), a nadto naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozpoznając sprawę w granicach kasacji Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Edward A., zatrudniony w [...] Kopalniach Węgla Kamiennego w W., po zakończeniu pracy w dniu 4 lutego 1994 r. udał się na parking samochodowy, położony obok kopalni, aby powrócić do domu pozostawionym tam samochodem osobowym. Na parkingu stwierdził uszkodzenie koła. W czasie jego wymiany doznał urazu palca V ręki lewej, co spowodowało amputację paliczka końcowego palca i niezdolność do pracy w czasie od 5 lutego do 8 kwietnia 1994 r. Zdarzenie to zakład pracy uznał za wypadek w drodze z pracy i wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w W. o określenie stopnia trwałego uszczerbku na zdrowiu i wypłacenie poszkodowanemu stosownego odszkodowania.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 10 sierpnia 1994 r. [...] nie uznał zdarzenia za wypadek w drodze z pracy przyjmując, że skoro parking samochodowy, na którym doszło do wypadku jest własnością zakładu pracy, tj. [...] Kopalni Węgla Kamiennego, to wypadek ten należy traktować jako zrównany z wypad-

kiem przy pracy.

Od decyzji tej wnioskodawca Edward A. odwołał się do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu. Sąd Wojewódzki prawomocnym wyrokiem z dnia 20 kwietnia 1995 r. [...] odwołanie oddalił. Z braku uzasadnienia nie są znane przesłanki, którymi kierował się Sąd wydając to orzeczenie. Z przebiegu postępowania sądowego ograniczającego się do ustalenia właściciela placu przeznaczonego na parking oraz po stwierdzeniu, że był on własnością Skarbu Państwa i pozostawał pod zarządem [...] Kopalni Węgla Kamiennego, można jedynie wnosić, iż Sąd podzielił pogląd wyrażony w zaskarżonej decyzji, że zdarzenie było wypadkiem zrównanym z wypadkiem przy pracy, dla którego obowiązuje tryb postępowania właściwy dla spraw ze stosunku pracy.

Po oddaleniu roszczeń w niniejszej sprawie, wnioskodawca wystąpił do Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Wałbrzychu o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy. Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 6 listopada 1995 r. [...] powództwo oddalił uznając, że wypadek był wypadkiem w czasie drogi z pracy, a nie wypadkiem przy pracy. Rewizję powoda od tego wyroku Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oddalił wyrokiem z dnia 7 marca 1996 r. [...]

Rozpatrywana kasacja jest uzasadniona. Sąd Najwyższy podziela w całej pełni stanowisko wyrażone w jej uzasadnieniu, że zaskarżony wyrok rażąco narusza prawo, w szczególności przepisy wskazane w kasacji. Słusznie podniesiono w uzasadnieniu kasacji, że aby wypadek, któremu wnioskodawca uległ, mógł być uznany za wypadek przy pracy powinny być spełnione przesłanki wymienione w art. 6 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.). Przesłanki te nie wystąpiły, ponieważ w chwili wypadku wnioskodawca:

- nie wykonywał zwykłych czynności albo poleceń przełożonych,
- nie wykonywał czynności w interesie zakładu pracy, nawet bez polecenia,
- nie pozostawał w dyspozycji zakładu pracy w drodze między siedzibą zakładu pracy, a miejscem obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Nie został spełniony także warunek pozwalający na potraktowanie wypadku na równi z wypadkiem przy pracy (art. 6 ust. 2 ustawy wypadkowej), ponieważ wnioskodawca nie przebywał w podróży służbowej, nie odbywał służby w zakładowych i

resortowych formacjach samoobrony, albo w związku z przynależnością do obowiązkowej lub ochotniczej straży pożarnej oraz nie wykonywał zadań zleconych przez działające w zakładzie pracy organizacje polityczne lub zawodowe. W ustalonych okolicznościach wypadek wnioskodawcy mógł więc być rozważany tylko jako wypadek w drodze z pracy w rozumieniu art. 41 ust. 1 ustawy wypadkowej oraz § 14 ust. 1 i § 15 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 17 października 1975 r. w sprawie zasad i trybu orzekania o uszczerbku na zdrowiu oraz wypłacania świadczeń z tytułu wypadków przy pracy, w drodze do pracy i z pracy oraz z tytułu chorób zawodowych (Dz. U. Nr 36, poz. 199). Według definicji wypadku w drodze do pracy lub z pracy, zawartej w § 14 tego rozporządzenia, wypadkiem takim jest wypadek, który zdarzył się podczas najkrótszej i nie przerwanej drogi (do pracy lub z pracy). Uważa się przy tym, że przerwanie drogi z przyczyn życiowo uzasadnionych nie pozbawia zdarzenia cech wypadku w drodze do pracy lub z pracy. Jest przy tym oczywiste, że wypadek w drodze do pracy lub z pracy musi się charakteryzować, stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy wypadkowej, nagłością zdarzenia wywołanego przyczyną zewnętrzną.

Sąd Najwyższy podziela pogląd wnoszącego kasację, że pracownik, który pokonuje drogę do pracy lub z pracy, przy użyciu własnego samochodu nie przerywa tej drogi, jeśli przy jej rozpoczynaniu lub kontynuowaniu osobiście usuwa usterkę samochodu i w trakcie tej czynności ulega wypadkowi oraz, że bez znaczenia jest również do kogo należał teren, na którym nastąpiło zdarzenie. Zdaniem składu orzekającego w niniejszej sprawie nie jest natomiast bez znaczenia - jak to podniesiono w uzasadnieniu kasacji - czy wypadek zaistniał przed rozpoczęciem lub po zakończeniu pracy, zdarzył się na terenie zakładu pracy lub poza nim. Przepisy ustawy wypadkowej oraz rozporządzenia nie określają początku i końca drogi do pracy i z pracy. W doktrynie jednak i w dotychczasowym orzecznictwie przyjmuje się, że droga ta rozpoczyna się z chwilą opuszczenia przez pracownika drzwi domu (mieszkania), w którym mieszka lub bramy zakładu pracy i kończy się również w tych samych okolicznościach (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 grudnia 1994 r., II UKN 40/94 - OSNAPIUS 1995 nr 9 poz. 18, z dnia 24 stycznia 1997 r., II UKN 57/96 - OSNAPIUS 1997 nr 18 poz. 347). Skoro zatem wypadek, któremu w dniu 4 lutego 1994 r. uległ wnioskodawca zdarzył się - jak wynika z dołączonych do akt szkiców - poza terenem

zakładu pracy, tj. po wyjściu wnioskodawcy za bramę, na parkingu położonym poza ogrodzeniem tego zakładu, to wypadek ten był wypadkiem w drodze z pracy w rozumieniu przepisu § 14 ust. 1 rozporządzenia. Słusznie też zarzucono w kasacji, że niezależnie od rażącego naruszenia prawa zaskarżony wyrok narusza również interes Rzeczypospolitej Polskiej wyrażający się w szczególnej ochronie osób poszkodowanych w wyniku wypadków przy pracy. Zaskarżony wyrok podważa także konstytucyjną zasadę państwa prawnego i zaufania obywateli do jego organów, w szczególności organów wymiaru sprawiedliwości.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy z mocy powołanych wyżej przepisów oraz art. 393¹³ KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====